NATUR VÅRDS VERKET

Säsongsrapport Lavinprognoser

VINTERN 2025/2026

Fotograf: Sam Hedman

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00
E-post: registrator@naturvardsverket.se
Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm
Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-8974-0

© Naturvårdsverket 2026

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2026

Innehåll

En ovanlig och lärorik vinter	5
Från information till beslut	6
En vinter med små marginaler	8
En lavin sedd från rymden	14
Ett dygn bakom lavinprognosen	20
Säsongen 2025/2026 i siffror	22
Ett gemensamt mål – två olika verktyg	24
Lavinkunskap fortsätter att locka	25
När de första minuterna är avgörande	27
En viktig pusselbit på plats	28
Avancerad yrkesutbildning med internationell förankring	29
På väg att bli lavininstruktör	30
Lavinprognoser för fler	31
Utbildningsöversikt Sveriges Lavinutbildningar	34

Fotograf: Sam Hedman

En ovanlig och lärorik vinter

Lavinfara är en del av vinterfjällen. För den som vistas där handlar säkerhet om att förstå förhållandena, vara beredd att ändra sin plan och fatta beslut med de marginaler som situationen kräver. Osäkerheten i fjällmiljön går inte att eliminera. Syftet med Naturvårdsverkets lavinarbete är att bidra med kunskap och underlag som gör det lättare att förstå situationen och fatta genomtänkta beslut.

Vintern 2025/2026 visade tydligt hur snabbt förutsättningarna kan förändras. Perioder med få laviner följdes av en mer svårbedömd situation med bestående svaga lager, många tillbud och stort behov av aktuell och tillförlitlig information.

I den här rapporten beskriver vi både säsongen och det arbete som ligger bakom Naturvårdsverkets lavinsäkerhetsarbete. Det handlar om att samla in och tolka information, göra prognoser, utveckla utbildningar och pröva nya metoder som kan ge bättre underlag framöver.

Arbetet bygger på många människors kunskap och engagemang. Ett stort tack till alla som under vintern har bidragit med observationer, erfarenheter och samarbete.

Daniel Fackel
Enhetschef, Friluftslivsenheten
Naturvårdsverket

Fotograf: Sam Hedman

Från information till beslut

Lavinsäkerhet handlar i slutänden om beslut. Vilken terräng är lämplig idag? Vad behöver vi vara uppmärksamma på? När behöver en plan ändras?

Naturvårdsverkets arbete med lavinsäkerhet ska ge bättre förutsättningar att fatta sådana beslut. Lavinprognoserna beskriver var lavinproblemen finns, hur allvarliga de är och hur de väntas utvecklas. Sveriges Lavinutbildningar stärker förmågan att förstå informationen, hantera osäkerhet och använda kunskapen i praktiken.

Bakom det finns ett omfattande arbete med observationer, väder, snötäcke, analyser och professionella bedömningar. Informationen är aldrig fullständig och förhållandena förändras.

Därför handlar lavinsäkerhet inte om att få ett enkelt svar, utan om att förstå situationen tillräckligt väl för att kunna göra rimliga val.

Risken i lavinterräng beror främst på var och när människor väljer att åka eller vistas. Vintern 2025/2026 blev det särskilt tydligt hur stor betydelse sådana till synes alldagliga beslut kan få. I den här rapporten följer vi både vad som hände i fjällen och arbetet med att förstå, beskriva och hantera det.

Fotograf: Sam Hedman

Fotograf: Sam Hedman

En vinter med små marginaler

En lång period av kyla och torka lade grunden för en av de mest olycksdrabbade lavinvintrarna på länge, framför allt i Alperna, men även i Sverige. När snön och vinden till slut kom ökade faran snabbt. Men trots de svåra förhållandena visade vintern 2025/26 också hur kunskap, uppmärksamhet och anpassade beslut kan göra skillnad.

Under större delen av sitt liv har Johanna Stålnacke rört sig på skidor i alpin miljö och sedan 2010 har hon arbetat professionellt som bergsguide. Hon tillbringar ofta midvintern i Alperna och vårvintern i Lapplandsfjällen, och den här vintern var inget undantag. Guidejobbet för henne till olika platser runtom i världen, och hon är van vid att behöva sätta sig in i förhållandena och anpassa både vägval och planer. Men det hon mötte i Alperna under vintern 2025/26 stack ut.

Johanna Stålnacke, bergsguide:

”Jag har aldrig tidigare sett laviner i så många olika väderstreck och på så många höjder under en och samma period.”

Från slutet av februari förekom perioder med den högsta lavinfaran, grad 5, och längre perioder med grad 4. Stora laviner gick från topp till botten och på vissa platser behövde bebyggda områden evakueras. I snötäcket fanns bestående svaga lager som gjorde att lavinfaran ökade varje gång ny snö och vind belastade snötäcket.

– Som guide är man van vid perioder med stor lavinfara, men jag har aldrig tidigare upplevt att det varit så riskfyllt under så lång tid. Och med så många och tydliga tecken i terrängen, säger Johanna.

I de svenska fjällen, dit Johanna skulle återvända under vårvintern, såg förhållandena annorlunda ut. Medan stora laviner gick i Alperna var det fortfarande snöfattigt, torrt

Fotograf: Niclas Sjögren

och kallt i stora delar av den svenska fjällkedjan. Kylan och torkan varade genom större delen av januari och februari. Långvariga högtryck dominerade och ostliga vindar förekom ovanligt ofta. I delar av norra Norrland får man gå tillbaka till 1985 för att hitta en kallare februarimånad.

Under långa perioder gick det nästan inga laviner alls. Men samma väder som höll lavinaktiviteten nere bidrog också till att skapa problem som skulle visa sig längre fram under vintern.

Fotograf: Jenny Råghall

Anton Grindgärds, lavinkonsult, Naturvårdsverket:

”Under den kalla och stabila perioden blev snön vid ytan väldigt svag. Vi kunde följa utvecklingen och såg ganska tidigt att vi riskerade att få problem med bestående svaga lager när vädret väl vände.”

Under långvarig kyla kan snökristallerna omvandlas och få sämre bindningar till varandra. När snöfall och vind sedan bildar flak ovanpå begravs den svaga snön. Faran kan då ligga dold i snötäcket långt efter att snödrevet upphört. Det var också så situationen utvecklades under vintern.

Till slut kom omslaget

Marie Staerk, meteorolog på SMHI:

”När mars kom förändrades väderbilden tydligt. Temperaturen steg kraftigt, och månaden blev rekordvarm med särskilt stora temperaturavvikelser i norra Sverige. Flera mätstationer längs fjällkedjan noterade nya temperaturrekord för mars månad.”

Så byggdes vinterns lavinfara

Under vintersäsongen 2025/26 upprepades samma mönster i alla prognosområden, även om tidpunkten varierade. En lång period med kall och lugn väderlek försvagade snöytan och skapade förutsättningar för svaga lager av kantiga kristaller och rimfrost. När lagren senare begravdes av nysnö blev de kvar i snötäcket.

Sedan kom belastningen. Nya snöfall och hårdare vindar byggde flak ovanpå de svaga lagren. Vid upprepade tillfällen utlöstes laviner på samma gamla lager – ibland veckor, ibland månader efter att de hade bildats.

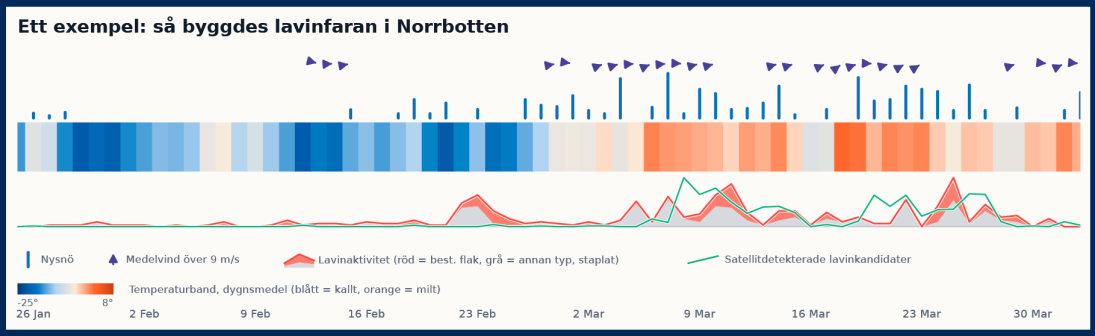

Grafen visar hur temperatur, nysnö, vind och lavinaktivitet utvecklades i Norrbotten från slutet av januari till början av april. Under den kalla och lugna perioden i januari och februari bildades svaga lager som senare belastades av nysnö och vind. Det bidrog till återkommande lavinaktivitet under mars, innan aktiviteten avtog mot slutet av månaden.

Västliga vindar förde också in mer nederbörd över fjällkedjan och när snö och vind bildade nya flak ovanpå de svaga lagren ökade lavinfaran. Svagheterna som hade utvecklats under den lugna midvintern fick nu konsekvenser för människor ute i terrängen.

– Det som framför allt sticker ut är mängden fjärrutlösta laviner, laviner som startats på avstånd. Där såg vi en väldigt stor skillnad jämfört med tidigare år, berättar Anton.

När snötäcket är särskilt instabilt kan belastningen från en människa få ett svagt lager i snön att kollapsa. Brottet kan sprida sig genom snötäcket till en angränsande brant, där lavinen släpper. Även den som befinner sig på relativt flack mark kan då utlösa en lavin.

Det innebar att laviner inte bara startades vid brant skidåkning eller skoterkörning. Under vintern inträffade också incidenter med turskidåkare, jägare och andra som färdades till fots – grupper som mer sällan själva utlöser laviner.

– Sammantaget hade vi ovanligt många mänskligt utlösta laviner jämfört med vår historik, som sträcker sig ungefär tio år tillbaka, säger Anton.

Problemen som byggts upp under vintern behövde också vägas in när våren kom. När Johanna Stålnacke lämnade Alperna och kom till Riksgränsen i mitten av april hade snötäcket stabiliserats en hel del, framför allt på sydsidor där solen och värmen hade fått arbeta. En viktig del av hennes arbete var ändå att ta reda på var i terrängen svagheterna i snön kunde finnas kvar.

Fjärrutlöst

– NÄR SNÖTÄCKET REAGERAR PÅ AVSTÅND

Under vintersäsongen 2025/26 dokumenterades 103 lavintillbud och lavinolyckor i Sverige. Vid fler än 50 av dem fjärrutlöstes lavinen – ett mönster som tydligt skiljer säsongen från tidigare år.

Vid en fjärrutlösning påverkar en skidåkare eller snöskoter ett svagt lager i snötäcket, men lavinen startar på avstånd i brantare terräng. Under vintern 2025/26 kunde laviner därför utlösas medan åkarna fortfarande befann sig på flackare mark eller innan de hade kommit in i sluttningen de tänkte åka.

De många fjärrutlösningarna visar hur känsligt snötäcket periodvis var.

Skidåkaren stod nedanför på flackare mark. Lavinen löstes ut högre upp i sluttningen, samtidigt som ytterligare en lavin gick längre bort i samma område. Båda lavinerna var stora nog att begrava, skada eller döda en person.

– När man kommer till ett nytt område som guide måste man förstå snötäckets historia, förklarar Johanna. Vad har hänt under vintern, vilka problem kan finnas kvar och vad har andra observerat?

I Riksgränsen delar guiderna löpande sina observationer från terrängen. För Johanna handlar arbetet inte bara om att erbjuda trygg skidåkning utan också om att hitta den bästa och mest minnesvärda skidåkningen utifrån de förhållanden som råder.

Johanna Stålnacke, bergsguide:

”Vi samlar information om väder, vind, snö och observationer och försöker skapa en gemensam bild av hur vi ska närma oss terrängen. I slutändan handlar väldigt mycket om terräng, terräng, terräng.”

När fjärrutlösta laviner är ett problem räcker det inte alltid att hålla sig borta från de brantaste sluttningarna. Det gäller också att undvika terräng där man riskerar att träffas av en lavin som startar högre upp.

– Ju större osäkerheten är, desto större marginaler behöver vi, säger Johanna. Ibland innebär det helt enkelt att vi bestämmer oss för att vissa sluttningar eller typer av terräng inte är aktuella den dagen.

De besluten behöver också kommuniceras till gästerna. När förhållandena är svåra kan planerade turer behöva ändras och sluttningar som gästerna hoppats få åka väljas bort.

– Ibland blir gäster besvikna, säger Johanna. De kan ha sett andra grupper åka en viss sluttning eller sett på Instagram att någon åkte där dagen innan. Då måste man vara trygg i sin egen bedömning. Ibland är det just därför guiden är där – för att säga nej.

Men det var inte bara professionella guider som behövde tänka om. De ovanliga förhållandena ställde också andra fjällbesökare inför svåra vägval.

– Den här vintern blev vägvalen särskilt viktiga. Turer och aktiviteter som under tidigare vintrar känts trygga kunde nu vara farliga. De bestående svaga lagren gjorde att det gick att starta laviner i till synes odramatisk terräng, bredvid eller i värsta fall under branta sluttningar, även när det inte syntes några tydliga tecken på fara, säger Petter Palmgren, lavinexpert, Naturvårdsverket.

Vintrar med bestående flak hör till de mest olycksdrabbade, både i Sverige och internationellt. Den här vintern sammanföll dessutom den känsligaste perioden med tiden då flest människor vistas i fjällen, från mars till början av april.

Därför blev det särskilt viktigt att informationen om lavinfaran nådde fram. Laviner och lavinprognoser fick också större uppmärksamhet i medierna än vanligt. Flera uppmärksammade olyckor bidrog till att hålla frågan aktuell.

– Vi förstår att uppmärksamheten ibland kunde upplevas som väl stor. Men sammantaget är vi övertygade om att den gjorde skillnad. Människor ändrade sina planer och vägval, både på fritiden och i jobbet. Det är svårt att sätta siffror på olyckor som aldrig inträffar, men de besluten är en viktig del av det förebyggande arbetet, säger Petter.

Petter Palmgren, lavinexpert, Naturvårdsverket:

”Vi är lättade över att ingen omkom. Skicklighet gjorde skillnad, både hos dem som ändrade sin tur eller avstod från ett åk och hos kamraterna som lyckades hitta och gräva fram dem som begravdes. Men vid flera olyckor var marginalerna små och turen spelade också in. Det hade kunnat sluta på ett helt annat sätt.”

Fotograf: Jenny Råghall

En lavin sedd från rymden

Vilka laviner går när ingen ser dem – långt från besökta stråk eller när mörker och hårt fjällväder skymmer sikten? Under vintern 2025/26 tog vi stora steg mot att använda satellitradar i det dagliga prognosarbetet. Tekniken ger oss möjlighet att följa lavinaktiviteten över stora områden, även under perioder när det är svårt att observera från marken.

En observatör granskar nya satellitdetektioner på kartan. Flera markeringar tyder på att det har gått laviner. Stämmer det med vädret och snöförhållandena? Går det att se platserna under dagens fälttur? Kanske finns det någon som redan har varit där och kan berätta mer.

Så kan arbetet börja när satellitradar blir en del av underlaget för lavinprognoserna. Markeringarna ger oss något att undersöka, också på platser där vi själva inte hade tänkt leta.

En större bild av lavinaktiviteten

Radarsatelliterna Sentinel-1 avbildar fjällen även när det är mörkt eller molnigt. Genom att jämföra bilder från olika överflygningar går det att upptäcka förändringar som kan tyda på att en lavin har gått. En modell utvecklad av det norska forskningsinstitutet NORCE analyserar radardata och markerar förändringar som liknar lavinkäglor. Resultatet blir en karta med möjliga laviner.

För oss öppnar det möjligheter att följa lavinaktiviteten över betydligt större ytor. Stora delar av de svenska fjällen har få besökare som kan observera och rapportera laviner. Även i våra prognosområden kan dålig sikt göra det svårt att se vad som har hänt under långa perioder. Satellitradarn kan ge oss information som annars aldrig skulle nå prognosarbetet.

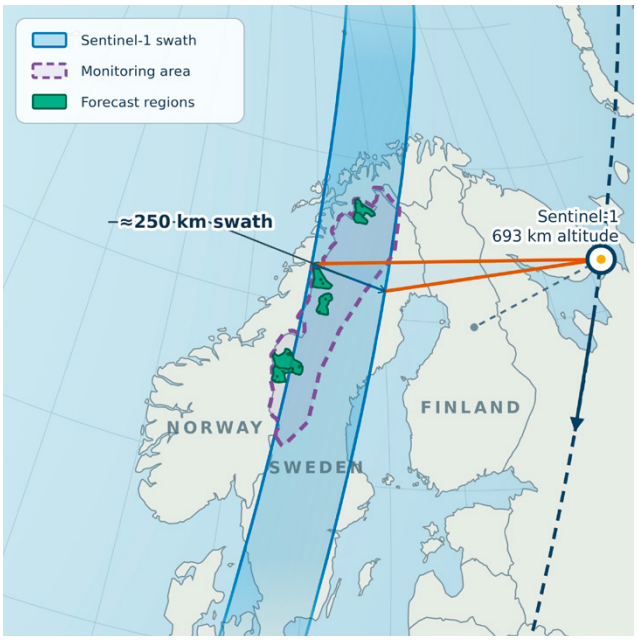

Radarsatelliten Sentinel-1 passerar cirka 693 kilometer över jorden och registrerar ett ungefär 250 kilometer brett stråk. Bilden visar en överflygning den 24 mars 2026. Det streckade lila området markerar övervakningsområdet och de gröna ytorna de sex svenska lavinprognosregionerna.

Översikt över lavinterräng i de svenska fjällen.

En annan lavin i Västra Vindelfjällen observerades först i fält och kunde därefter också bekräftas bland satellitmodellens lavinkandidater.

Laviner vi inte väntat oss

Under snöstormar förväntar vi oss ofta att det går spontana laviner. Då ligger satelliternas stora mervärde i att kartlägga hur intensiv lavinaktiviteten varit och hur stora områden som har berörts.

Men ibland hjälper satelliterna oss att upptäcka laviner när vi inte alls förväntat oss någon aktivitet. De tillfällena är särskilt värdefulla. Ett exempel från Abiskoalperna i vintras; det hade varit en klar och stilla dag, utan några tecken på att spontana laviner var att vänta. Men på lavinkartan visas en stor och tydlig detektion, kunde den verkligen stämma? Vår observatör hade fotograferat sluttningen kort före satellitpassagen, då utan spår av någon lavin. Efter kontakt med heliskiguiderna i området fick vi ändå fotografier som bekräftade att en stor spontan lavin hade gått efter besöket.

Detektionen gjorde oss uppmärksamma på en händelse som vi annars kunde ha missat. Att följa upp sådana oväntade observationer hjälper oss att pröva våra bedömningar och bättre förstå lavinaktiviteten.

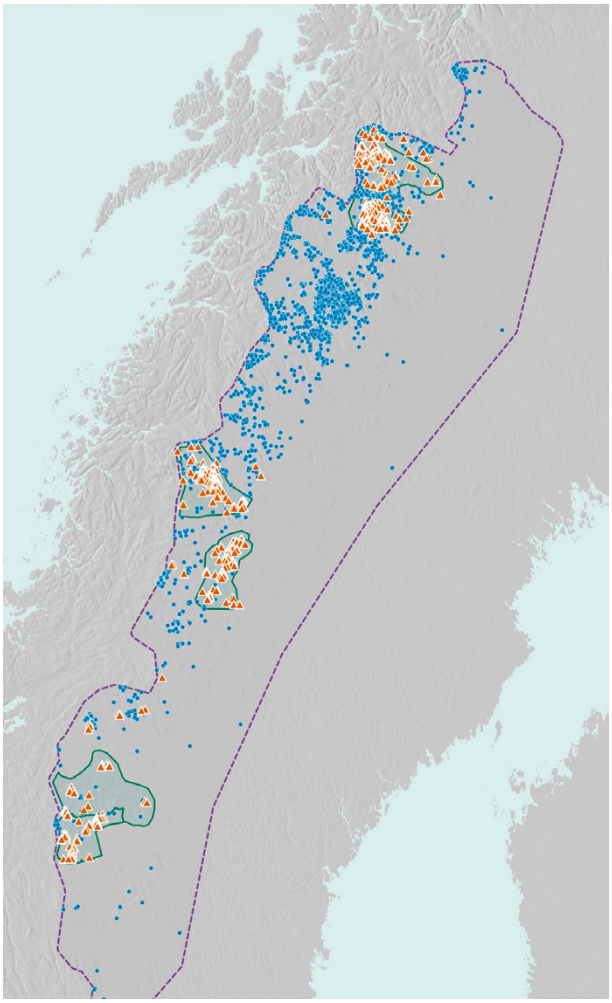

Blå punkter visar satellitmodellens 6 781 möjliga laviner under perioden 1 december 2025–8 juni 2026, medan orange markeringar visar 763 fältobservationer av laviner större än storlek 1. Kartan illustrerar hur datamängderna kompletterar varandra, men är ingen jämförelse av modellens träffsäkerhet. Övervakningsområdet omfattar 145 131 kvadratkilometer.

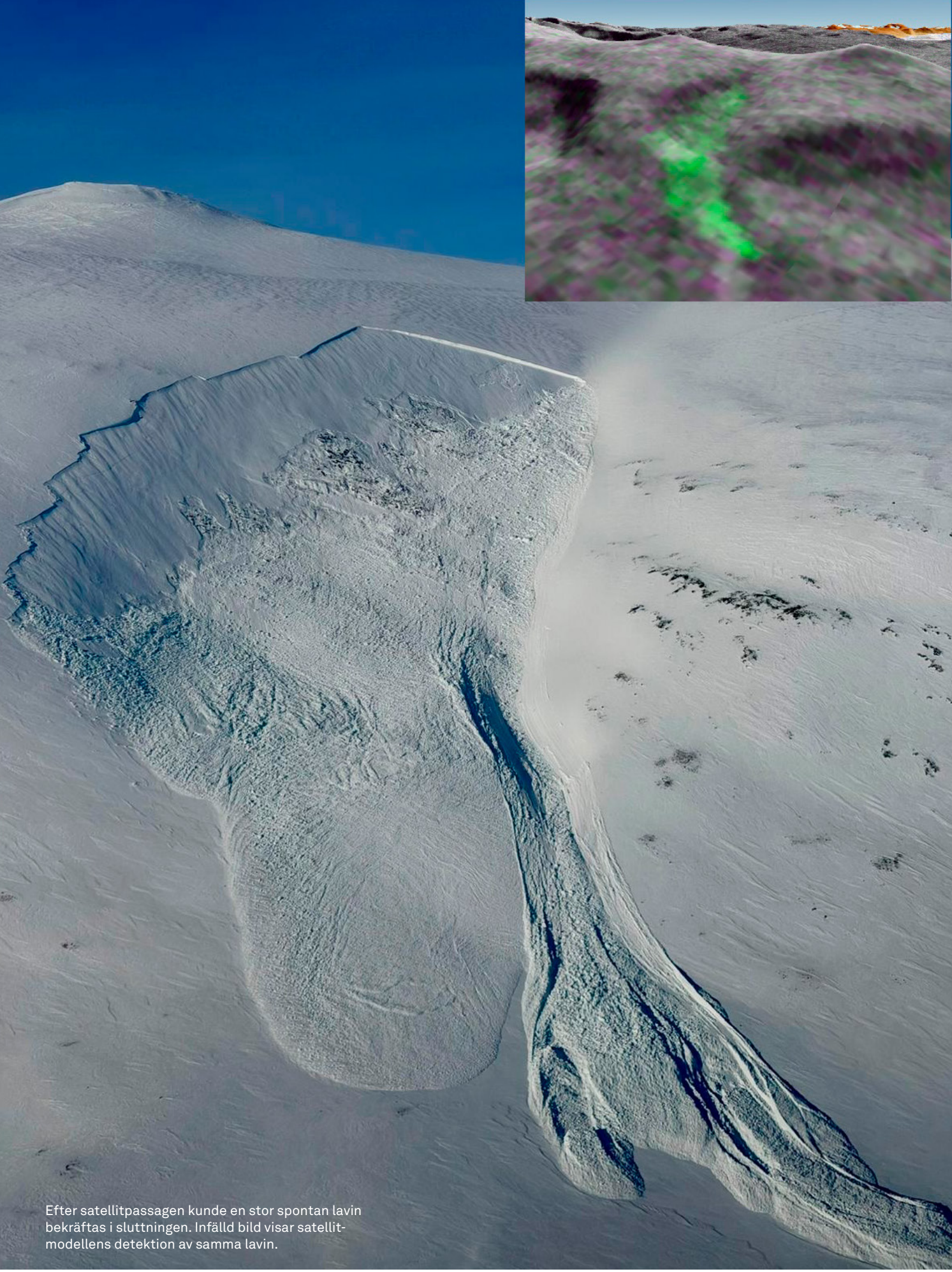

Efter satellitpassagen kunde en stor spontan lavin bekräftas i sluttningen. Infälld bild visar satellitmodellens detektion av samma lavin.

När observationerna inte stämmer överens

Exemplet visar värdet av att undersöka sådant som inte passar in i den förväntade bilden. I Abiskoalperna var det en verklig lavin, men en markering på kartan behöver inte betyda att en lavin har gått. Smältande snö, blottad sten och andra förändringar kan ge liknande utslag. Modellen missar också laviner, så en karta utan markeringar kan inte tas som ett tecken på att ingen lavinaktivitet förekommit.

Vi behöver därför lära oss mer om när detektionerna är tillförlitliga och vad modellen har svårt att tolka. Det undersöks inom forskningsprojektet SNÖFALL. När detektioner jämförs med fotografier och observationer från fjället får utvecklarna ett konkret underlag för att förbättra modellen. Samtidigt lär vi som använder den oss att värdera informationen.

Nästa steg är att pröva tekniken under fler säsonger och utveckla hur den används i det dagliga prognosarbetet. Satelliterna ger oss fler ögon över fjällen. För att förstå vad de ser behöver vi fortfarande kunskapen hos dem som rör sig där.

SNÖFALL är ett forskningsprojekt som samordnas av SMHI och finansieras av Rymdstyrelsen. Inom projektet utvecklas bland annat Lavinkartan, där satellitdetektioner kan granskas och jämföras med observationer från fältet. Arbetet sker i samarbete med det norska forskningsinstitutet NORCE.

Fotograf: Sam Hedman

Ett dygn bakom lavinprognosen

Varje lavinprognos bygger på tre klasser av information med olika närhet till den aktuella instabiliteten: instabilitet, snötäcke och väder. Informationen vägs samman med hjälp av analyser, modeller och erfarenhet. Eftersom underlaget aldrig är fullständigt behöver bedömningen hela tiden prövas och revideras när ny information kommer in.

Olika typer av information säger olika saker om snötäcket och lavinfaran. Tillsammans ger de underlag för den samlade bedömningen.

Klass 1 – Instabilitet

Direkta tecken på att snötäcket är instabilt

- Observerade laviner • Fjärrutlösta laviner
- Sprickor • Kollapser

Visar hur snötäcket faktiskt reagerar

Stabilitetstester ligger i gränslandet mellan Klass 1 och 2.

Klass 2 – Snötäcke

Information om snötäckets uppbyggnad och egenskaper

- Snöprofiler • Lagerföljd och svaga lager
- Stabilitetstester • Snötäckesmodeller

Hjälper oss förstå varför instabilitet kan finnas och var den kan förekomma

Klass 3 – Väder

Processer som bygger upp och förändrar snötäcket

- Nederbörd • Vind och snötransport
- Temperatur • Solinstrålning
- Väderprognoser

Hjälper oss förstå hur förhållandena har utvecklats och vad som kan hända härnäst

Direkta tecken på instabilitet ← → Processer som driver utvecklingen

DEN CYKLISKA PROCESSEN

Ny information kommer in hela tiden. Prognostikern bygger, prövar och reviderar bilden av snötäcket och lavinfaran.

1. Lägesbild

Vad vet vi just nu?

- Vi samlar och sammanställer ny information.
- Vi jämför med tidigare dygn och följer förändringar och trender.
- Vad är bekräftat? • Vad är fortfarande osäkert?

2. Bedömning

Vad betyder informationen – och hur väntas situationen utvecklas?

- Vilka lavinproblem är relevanta?
- Hur lätt kan laviner utlösas?
- Hur utbredd är instabiliteten?
- Hur stora kan lavinerna bli?
- Vad är vi osäkra på?

Olika typer av information vägs samman med erfarenhet och professionellt omdöme. Bedömningen diskuteras och kvalitetssäkras kollegialt.

3. Prognos

Hur uttrycker vi den samlade bedömningen?

- Lavinfara 1–5
- Aktuella lavinproblem
- Var problemen finns
- Huvudbudskap och rapport från området
- Råd för vägval i terrängen

4. Uppföljning

Vad hände – och vad lär vi oss?

- Vad bekräftades?
- Vad motsades av nya observationer?
- Vad är fortfarande osäkert

Erfarenheterna blir en del av nästa lägesbild.

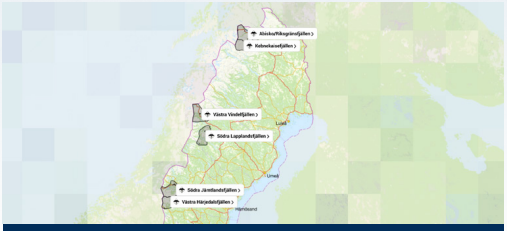

En samlad bedömning som prövas mot ny information

Ingen enskild observation avgör prognosen. Olika typer av information vägs samman och bedömningen prövas mot det som faktiskt händer i fjällen.

Säsongen 2025/2026 i siffror

Bakom de dagliga lavinprognoserna finns en organisation med flera olika roller. Under säsongen samlades tusentals observationer in från fjällen och användes som underlag för sammanlagt cirka 737 publicerade lavinprognoser.

Bemanning varje dag:

- 6 nulägesbedömare – en per prognosområde
- 2 lavinprognostiker – gör tre prognoser var
- 1 prognosvakt
- 1 meteorolog
- Totalt ett 40-tal personer bemannar de olika rollerna under säsongen

Underlag från säsongen

- 1 014 lavinobservationer
- 919 snöprofiler
- 4 030 väderobservationer

Publicerade prognoser

- Cirka 737 lavinprognoser publicerades under säsongen.

Fotograf: Sam Hedman

Ett gemensamt mål – två olika verktyg

Lavinprognoser och Sveriges Lavinutbildningar, SVELAV, är två delar av samma förebyggande arbete. Prognoserna beskriver lavinfaran och ger underlag för beslut i fjällen. Utbildningarna stärker människors förmåga att förstå informationen, hantera osäkerhet och omsätta kunskapen i praktiska beslut.

De två verksamheterna har olika uppgifter, men samma övergripande mål: att minska risken för lavinolyckor och bidra till tryggare aktiviteter i fjällen.

Sveriges Lavinutbildningar är det nationella utbildningssystemet för lavinsäkerhet och lavinriskhantering. Systemet omfattar både utbildningar för fritidsaktiviteter och yrkesutbildningar. SVELAV ger utbildare och instruktörer en gemensam struktur för kursinnehåll, metodik och kvalitet och skapar en sammanhängande väg från grundläggande utbildning till avancerad yrkeskompetens.

Lavinkunskap fortsätter att locka

Under vintersäsongen 2025/2026 deltog 539 personer i SVELAV-utbildningar, ungefär lika många som föregående vinter.

Sett över hela perioden har utbildningsvolymen ökat tydligt. Den stora förändringen har framför allt skett inom Friåkning, som växte snabbt fram till toppen 2021/2022 och därefter minskat. Pro-utbildningarna har haft en jämnare utveckling.

Under den senaste vintern deltog 286 personer i Friåkning och 253 i Pro. De två delarna av utbildningssystemet är därmed nästan jämnstora.

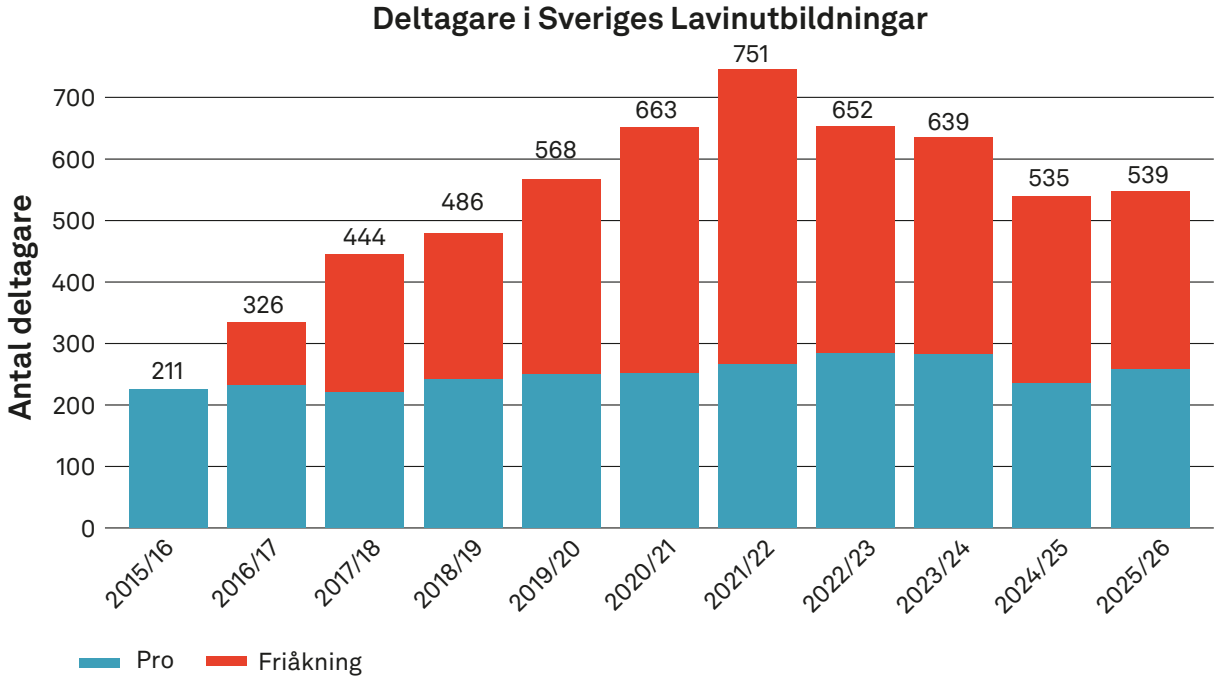

Deltagandet ökade kraftigt under SVELAV:s första år, framför allt inom Friåkning. Efter toppen 2021/2022 har totalvolymen minskat, medan Pro-utbildningarna har legat på en jämnare nivå.

Ett utbildningssystem som utvecklas över tid

Arbetet med SVELAV handlar inte bara om att genomföra kurser. Kursplaner, utbildningsmaterial och instruktörssystem behöver hållas samman, erfarenheter behöver tas om hand och utbildningarna behöver utvecklas när behoven förändras.

Riskhantering är den gemensamma nämnaren. Målet är inte bara att deltagarna ska veta mer om laviner utan att de ska kunna använda kunskapen när de planerar, väljer terräng, hanterar osäkerhet och behöver ändra ett beslut. Utbildningssystemet behöver därför fungera som en helhet: från det deltagaren möter på sin första kurs till hur instruktörer utbildas, material utvecklas och erfarenheter från genomförda utbildningar förs tillbaka in i systemet.

Mattias Tarestad, Naturvårdsverket:

”Det finns något värdefullt i kontinuiteten. Vi har kunnat bygga vidare år för år och faktiskt ändra sådant när vi märker att det inte fungerar tillräckligt bra. Det kan vara allt från hur kurserna hänger ihop och hur materialet är utformat till hur vi utbildar instruktörer och fångar upp erfarenheter efter en säsong. Det arbetet tar aldrig riktigt slut. Samtidigt vill vi förstås att fler ska hitta till utbildningarna, både privatpersoner och yrkesverksamma.”

När de första minuterna är avgörande

I januari 2026 genomfördes SVELAV Workshop Avancerad Lavinräddning i Höglekardalen. Under fyra dagar tränade 14 deltagare på att hantera komplexa lavinolyckor under det kritiska första skedet – innan organiserad räddning hunnit fram.

Deltagarna tränade bland annat sökstrategier vid flera och djupt begravda personer, situationsanpassad grävning, triage samt organisering och ledning av den första räddningsinsatsen.

En stor del av utbildningen genomfördes som praktiska scenarier där tekniska färdigheter behövde kombineras med kommunikation, prioriteringar och ledarskap under tidspress. Målet är inte bara att behärska enskilda moment, utan att få dem att fungera tillsammans när situationen är komplex och informationen begränsad.

Samverkan är en viktig del av workshopen. Deltagarna kommer från olika organisationer och yrkesroller men tränar med samma metoder och terminologi. Det är viktigt i en verklig räddningsinsats, där personer som normalt arbetar i olika verksamheter snabbt behöver förstå varandra och kunna lösa samma uppgift. Den gemensamma grunden är också en central princip i SVELAV:s riskbaserade arbetssätt.

Workshopen var också en integrerad del av utbildningen av nya svenska bergsguider. Sju av årets deltagare var kandidater inom Svenska Bergsguideorganisationen, SBO. De tränade därmed tillsammans med andra yrkesgrupper som de senare kan möta vid en verklig lavinolycka.

En viktig pusselbit på plats

Under 2025 publicerade Naturvårdsverket Undervisning i lavinriskhantering, ett nytt stöd för utbildare inom Sveriges Lavinutbildningar. Dokumentet samlar de principer, begrepp och arbetssätt som ska vara gemensamma i utbildningssystemet – från riskhantering och pedagogik till ansvar, säkerhet och kursplanering.

När ett utbildningssystem omfattar flera kurser, instruktörer och målgrupper ökar behovet av en tydlig gemensam grund. Dokumentet ska skapa samsyn och ett gemensamt språk och binda ihop principer, ramverk och rekommendationer från systemnivå till den praktiska undervisningen. Målet är inte att alla kurser ska se likadana ut, utan att centrala principer, språk och synen på riskhantering ska hänga ihop genom hela systemet.

En bärande tanke är att all lavinutbildning i grunden är utbildning i riskhantering. Deltagarna behöver inte bara förstå laviner, utan också få verktyg för att hantera osäkerhet, välja terräng och fatta rimliga beslut när informationen är ofullständig eller förhållandena förändras.

För Naturvårdsverket innebär publiceringen att en viktig pusselbit i SVELAV nu finns på plats. Dokumentet ger instruktörer och arrangörer en gemensam referens och en stabil grund för fortsatt utveckling av kurser, utbildningsmaterial, instruktörsutbildning och säkerhetsarbete.

Undervisning i lavinriskhantering, Naturvårdsverket rapport 7199, oktober 2025: https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7100/978-91-620-7199-8

Avancerad yrkesutbildning med internationell förankring

I mars 2026 genomfördes SVELAV Pro 3 / CAA Avalanche Operations Level 2 i Hemavan. Det är en avancerad yrkesutbildning för personer som arbetar med lavinsäkerhet och som förväntas ta ett större ansvar i operativt lavinarbete.

Utbildningen fokuserar på avancerat beslutsfattande, tillämpad riskhantering och ledarskap i operativa team. Deltagarna förväntas redan ha gedigen erfarenhet av lavinarbete, observationer och riskhantering innan de går vidare till Level 2-programmet.

Den internationella förankringen är en viktig del av utbildningen. Sverige är ett litet lavinland och behöver kunna jämföra utbildning, metoder och kompetenskrav med etablerade system i andra länder. Kopplingen till Canadian Avalanche Association ger därför både en internationell referens och en möjlighet att kvalitetssäkra den svenska utbildningsnivån mot en större professionell miljö.

Programmet är uppdelat i två delar: först en längre kurs med teori och omfattande fältarbete, därefter en separat praktisk och teoretisk examination. För gruppen som gick kursdelen i Hemavan genomförs examinationen i Kittelfjäll i mars 2027.

Examinationen är en viktig del av kvalitetssäkringen. Deltagarnas förmåga att omsätta kunskap och erfarenhet i praktiskt operativt arbete bedöms då mot ett internationellt ramverk. Kursdelen och examinationen blir därmed två delar av samma längre kompetensutveckling, snarare än en fristående kurs och ett enskilt prov.

På väg att bli lavininstruktör

I december 2025 genomfördes SVELAV:s utbildning av nya lavininstruktörer i Undersåker. Tolv deltagare deltog tillsammans med fyra instruktörer från Naturvårdsverket, Svenska Bergsguideorganisationen och Försvarsmakten.

Deltagarna hade sökt till utbildningen genom en särskild ansöknings- och urvalsprocess. Instruktörsrollen kräver både egen lavinkompetens och förmåga att leda andras lärande. Urvalet är därför en viktig del av arbetet med kvaliteten i instruktörssystemet.

Utbildningen fokuserar på steget från att själv kunna hantera lavinrisk till att utvecklas mot instruktörsrollen och kunna lära andra att göra det. Deltagarna tränar bland annat pedagogik, ledarskap, återkoppling och riskhantering samt hur utbildningsmoment kan anpassas efter grupp, terräng och förhållanden.

Utbildningen är en del av SVELAV:s långsiktiga kompetensförsörjning. Att den genomförs med instruktörer från flera organisationer bidrar också med olika erfarenheter och perspektiv och ger deltagarna en gemensam grund inför det fortsatta arbetet mot instruktörsrollen.

Lavinprognoser för fler

En väderstation visar att vinden har ökat under natten. På väg upp mot kalfjället ser en av våra observatörer snön driva över en fjällrygg. Hur mycket snö flyttas, och var samlas den? Är det bara här, eller är det snödrev också i nästa dalgång? Hur känslig och lavinfarlig blir snön där den samlas? Det är sådana frågor vi arbetar med varje dag. Vi har många sätt att undersöka dem, men sällan ett underlag som ger hela svaret.

Bakom lavinprognoserna finns ett systematiskt arbete där våra observatörer undersöker snön, följer lavinaktiviteten och samlar information från andra som vistas i området. Prognostikerna väger samman underlaget med stöd av sin erfarenhet och vedertagna metoder för att bedöma lavinfara. Tillsammans med meteorologer går vi igenom hur vädret väntas förändra situationen. Till slut blir det en prognos för den som planerar morgondagens tur.

Arbetssättet gör att vi lär känna våra områden, både terrängen och människorna. Vi följer hur ett svagt lager bildas, begravs och kanske ställer till problem långt senare under vintern. Erfarenheterna stannar hos medarbetarna och hos dem vi samarbetar med på fjällorterna. Den kunskapen vill vi fortsätta bygga.

Samtidigt vill vi att fler ska få tillgång till lavinprognoser. För att kunna utvidga tjänsten till nya fjällområden behöver vi lösa en svårighet: vi kan

inte vara överallt, och varje ny dalgång kan inte kräva lika mycket fältarbete som den förra.

Här har utvecklingen av modeller och andra tekniska hjälpmedel en viktig roll. En snömodell kan beräkna hur snötäcket förändras på platser där ingen av oss har grävt. Satelliter kan hjälpa oss att upptäcka laviner som ingen har rapporterat. Fler väderstationer, som vi har investerat i under de senaste åren, ger oss bättre möjligheter att följa vad som faktiskt händer mellan fältdagarna.

Det är i samspelet mellan de här verktygen och våra egna bedömningar som vi nu arbetar med utvecklingen. Stämmer modellens bild med det vi ser ute? Om inte, vad beror skillnaden på? Observationerna hjälper oss att granska och förbättra modellerna. Modellerna kan i sin tur rikta vår uppmärksamhet mot platser och förändringar som vi behöver undersöka närmare. På så sätt kan vi få mer kunskap ur varje dag på fjället och bättre underlag för att bedöma områden vi inte har besökt.

Vi vill också att prognoserna ska kunna följa förhållandena bättre. En områdesgräns på kartan säger inget om var nattens snöfall upphörde eller hur långt in över fjällen mildvädret nådde. Med en mer flexibel indelning vill vi på sikt kunna beskriva sådana skillnader tydligare. Det ska bli lättare att förstå vilka delar av ett område som berörs av ett lavinproblem och hur situationen väntas förändras de kommande dagarna.

Det är dit vi vill: täcka fler fjällområden och samtidigt komma närmare de frågor som den som ska ut behöver svar på. Var finns problemen? Vad behöver jag vara uppmärksam på? Behöver jag ändra min plan? Hur avancerade våra verktyg än blir är det där prognosen måste göra nytta.

Under vintersäsongen 2025–2026 har följande aktörer bidragit med information eller observationer till lavinprognoserna:

- Aktiva SBO bergsguider i fjällen kring Abisko, Riksgränsen och Kebnekaise
- K4 Arvidsjaur
- Bydalsfjällen
- Försvarsmaktens Vinterenhet, Boden
- Hemavan Tärnaby
- Kittelfjällsliftarna
- Lapland Resorts
- Naturbevakare Länsstyrelsen Jämtland
- Naturbevakare Länsstyrelsen Norrbotten
- Naturbevakare Länsstyrelsen Västerbotten
- Nuolja Offpist
- Ramundberget
- SBO Svenska Bergsguideorganisationen
- SkiStar Åre
- SLAO
- SMHI
- STF Abisko
- STF fjällstugor & stugvärdar
- STF Helags
- STF Kebnekaise
- STF Storulvån
- STF Sylarna
- Trillevallen
- Tänndalen

Utbildningsöversikt Sveriges Lavinutbildningar

Samtliga kurstillfällen finns samlade i kalendern på www.svelav.se. På samma webbplats finns detaljerade beskrivningar av hela utbildningsutbudet.

För den egna åkningen

- SVELAV Friåkning 1 – Offpist
- SVELAV Friåkning Kamraträddning
- SVELAV Friåkning 2 – Topptur

Yrkesinriktad utbildning

- SVELAV Pro 1 – Introduktion till lavinsäkerhetsarbete
- SVELAV Pro Lavinräddning
- SVELAV Pro 2 – lavintekniker
- Workshop SVELAV Väder – fjällväder och laviner
- Workshop SVELAV Avancerad Lavinräddning
- Workshop SVELAV Lavininstruktör
- SVELAV Pro 3 – CAA Level 2

SVERIGES LAVINUTBILDNINGAR

www.svelav.se

Fotograf: Sam Hedman

LAVINPROGNOSER

www.lavinprognoser.se